

Raahen perusopetuksen ja Raahen kaupunginkirjaston yhteistyösopimus

Kunta _____

Hyväksytty _____

Päiväys, pykälät _____

Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Raahen kaupungin perusopetuksen ja kirjaston yhteistyöstä. Koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: molemmat tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2016 1-20§) että opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja koulu saa tukea opetustehtävässään. Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Raahen kaupungissa. Tavoitteena on, että kaikilla perusopetuksen oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

Sopimuksen mukainen yhteistyö kirjataan tarkemmin vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmiin ja kirjastojen vuosisuunnitelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin. Vuosittain yhteistyötä toteutetaan koko kunnassa vähintään näissä suunnitelmissa mainitulla minimitasolla.

Tämä sopimus on voimassa _____ - _____.

Yhteistyösuunnitelma

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto. Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt kouluissa ja kirjastoissa. Yhteyshenkilöiden tiedot päivitetään joka syksy. Käytännössä yhteistyötä toteuttaa kukin opettaja ja kirjaston työntekijä. Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelman toteutusta arvioidaan ja se päivitetään joka toinen vuosi yhteisessä palaverissa. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan kuitenkin sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat. Toteuttamiseen tarvittavat resurssit varataan vuosittain kunnan budjettiin seuraavasti:

- Kirjasto huolehtii omasta toiminnastaan aiheutuvista kuluista.
- Koulujen yhteyshenkilönä toimii koulun rehtori.

Laki yleisistä kirjastoista

Yleisten kirjastojen toimintaa säätelee Kirjastolaki (1492/2016 1-20§). Sen tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin; tiedon saatavuutta ja käyttöä; lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa; mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Yleisen kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat yhteistyön perustana

Opetussuunnitelmassa opetuksen yleiseksi tavoitteeksi on asetettu laaja-alaisen oppimisen kehittäminen. Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Se on myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Tavoitteena on ihmisenä ja kansalaisena kasvaminen.

Laaja-alaisessa oppimisessa painotetaan ilmiöpohjaista oppimista ja opetusta, jossa hahmotetaan erilaisia ilmiöitä ilman oppiainerajoja, laajoina teemakokonaisuuksina. Tavoitteena on kokonaisvaltainen asian omaksuminen. Oppimisessa hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöt ovat tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös erilaiset opiskeluvälineet ja -materiaalit.

Monilukutaito on yksi laaja-alaisen oppimisen osa-alueista. Tavoitteena on tiedon ja erilaisten viestien tulkinnan, tuottamisen ja arvioinnin taito. Monilukutaito pohjautuu laajaan

tekstikäsitteeseen ja kattaa kaikki erilaiset lukutaidot. Monilukutaitoa harjoitellaan jatkumona koko perusopetuksen ajan osana kaikkien oppiaineiden opiskelua.

Kirjastot tarjoavat monipuolisen aineiston lisäksi tilat monipuolisena harrastus- ja oppimisympäristönä. Kirjastoyhteistyö voi niveltä laaja-alaisen osaamisen ja ilmiöpohjaisen oppimisen myötä kaikkien eri oppiaineiden opetukseen. Kirjasto voi yhteistyössä koulun kanssa edistää lukuharrastusta, tukea oppilaiden tiedonhaku- ja hallintataitoja sekä edistää monilukutaitoa.

Yhteistyön tavoitteet ja toteutus luokka-asteittain

Suunnitelman läpäisevät tavoitteet

Suunnitelmapohjaa laadittaessa on otettu huomioon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitut tiedonhankinta- ja hallintataidot, elämyksellisyys, tiedon tuottamisen taidot ja kirjallisuuskasvatus. Suunnitelman avulla toteutetaan myös mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistämistä, tietopalvelun tarjoamista ja tiedonhankinnan ja -käytön sekä monipuolisen lukutaidon ohjausta ja tukea.

Vuosittaiset toimenpiteet valitaan yhdessä ja toteutetaan paikallisten resurssien mukaan. Yhteistyömuodot pyritään toteuttamaan koko ikäluokan kanssa. Toteutus voi tapahtua joko kirjastossa, koululla tai etäyhteydellä. Näiden lisäksi toteutetaan tarvittaessa muita yhteistyömuotoja resurssien mukaan. Niistä sovitaan erikseen kirjaston kanssa. Lisäksi koulu sitoutuu vähintään yhteen luokan omatoimiseen kirjasto- tai kirjastoautokäyntiin alakoulun aikana. Lähellä kirjastoa tai kirjastoauton reitillä sijaitseville kouluille suositellaan kirjastokäyntiä vähintään kerran jokaisen luokka-asteen aikana.

Luokat 0.-3.

Tavoitteet

Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat käyttämään itsenäisesti. Kirjasto pyrkii yhdessä koulun kanssa herättämään ja ylläpitämään positiivista kirjasto- ja lukemisasennetta. Oppilaat tutustuvat kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan. Oppilaat ottavat tiedonhankinnan ensiaskeleita.

Esimerkkitoteutuksia

Esiopetus

Kirjastoseikkailu keväällä:

Seikkailussa tutustutaan kirjallisuuteen, kirjastoon ja sen toimintaan leikinomaisesti ja toiminnallisesti sekä saada kotiin vietäväksi kirjastokorttihakemus sekä mahdollisesti muuta käyntiin liittyvää materiaalia.

Luokat 1.-3.

Ohjattu luokkakäynti 1. luokan syksyllä:

Käynnin aikana opitaan perusasioita kirjastosta, kuten lainaus, palautus, neuvon kysyminen ja itselle sopivan aineiston löytäminen. Käynnin aikana saadaan kirjastokortti, jos sitä ei vielä ole. Mahdollista toteuttaa myös etäyhteydellä.

Kirjavinkkaus 2. luokan keväällä:

Vinkkauksessa esitellään ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa joko kirjastossa, koululuokassa tai etäyhteydellä.

Luokat 4.-6.

Tavoitteet

Kirjasto ja koulu pyrkivät yhdessä tukemaan ja syventämään oppilaiden lukuharrastusta sekä ylläpitämään kirjastomyönteistä asennetta. Oppilaiden tiedonhallinnan taitoja syvennetään; tutustutaan tiedonhaun prosessiin ja opetellaan lähdekritiikkiä. Oppilaat tutustuvat kirjaston verkkopalvelujen käyttöön.

Esimerkkitoteutuksia

4. luokan syksyllä kirjavinkkaus, lukupiiri tai muu lukemisedistämiseen liittyvä juttu.

Valitaan pidettäväksi joko kirjavinkkaus, lukupiiri tai jokin muu lukemisedistämiseen liittyvä tapahtuma. Kirjastolaiset vinkkaavat ikä- ja osaamistasoon sopivaa aineistoa tai esittelevät lukupiirin vaihtoehtoiset kirjat. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa kirjaraatina.

6. luokan keväällä ohjattu, elämyksellinen kirjastokäynti (Murhamysteeri).

Harjoitellaan kirjaston käyttöä ja tiedonhakua elämyksellisiä ja pelillisiä keinoja hyödyntäen. Käynnin aikana kirjaston osastot, hyllyjärjestys, lainaaminen, palauttaminen ja laitteet tulevat tutuksi tai niiden käyttöä kerrataan. Käynnin aikana tutustutaan myös aakkostus- ja luokitusjärjestelmään.

Luokat 7.-9.

Tavoitteet

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti kirjastopalveluja, etsiä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä etsiä tietoa ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä omaan tiedontarpeeseensa. Oppilas hallitsee lähteiden merkitsemisen ja tunnistaa erilaisia tietoturvaan liittyviä asioita sekä osaa arvioida kriittisesti tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Kirjasto ja koulu tukevat ja monipuolistavat yhdessä oppilaiden lukuharrastusta, oppilaat oppivat tarkastelemaan ja tulkitsemaan kirjallisia tekstejä ja tutustuvat kaunokirjallisuuden genreihin.

Toiminnassa on tärkeää vuorovaikutteisuus, osallisuus ja elämyksellisyys sekä aito läsnäolo ja kuunteleminen.

Esimerkkitoteutuksia

Tiedonhallinnan teematunti 7. luokan syksyllä:

Tunnin aikana kerrataan kirjastossa asioimisen ja toimimisen perusasioita ja esitellään e-aineistoa, kirjaston luokitusjärjestelmää sekä tiedonhakua verkkokirjastosta. Samalla puhutaan lähdekritiikistä.

Kirjavinkkaukset:

Kirjavinkkaus integroidaan jonkin aineen opetukseen, esimerkiksi äidinkielen kaunokirjallisuuden genrejen, sarjakuvien opetukseen tai muuhun erikseen sovittavaan kokonaisuuteen. Vinkkaus liittyy myös koulutehtävien tekemiseen. Tavoitteena on järjestää kaikille yläkoulun aikana vähintään yksi vinkkaus.

Esimerkkejä kirjaston ja perusopetuksen yhteistyömuodoista Raahessa

Kirjasto tilantarjoajana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä jo lainkin puitteissa on oikeus. Yhteyshenkilöt tiedottavat aktiivisesti kirjaston tarjoamista palveluista ja tapahtumista.

Kirjastoauto

Raahessa Kalajoen kirjastoauto kiertää Saloisten, Honganpalon ja Haapajoen kouluilla. Kirjastoautossa asiointia varten tarvitaan Joki-kirjastojen kortti. Kirjastoauton henkilökunnan kanssa on etukäteen sovittava mahdollisista tapahtumista ja toiminnoista, kuten teemapäivistä ja kirjastonkäytön opastuksesta.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko koulun, luokan tai muun ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortille nimetään vastuuhenkilö, joka on vastuussa kaikesta kortilla lainatusta aineistosta. Yhteyshenkilöt tarkistetaan joka syksy. Lisää tietoa yhteisökortista saa kirjastosta.

Opettajajohtoiset ryhmäkäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita omatoimiselle kirjastokäynnille kirjastoon. Kirjastokäyntejä on hyvä valmistella etukäteen koulussa, ja opettajan on oltava mukana. Ryhmäkäynnit on hyvä sopia kirjaston kanssa etukäteen ja erityistarpeista ilmoittaa hyvissä ajoin. Omatoimiaikana tapahtuvat ryhmäkäynnit tulee sopia viimeistään käyntiä edeltävänä päivänä. Kirjastoauto palvelee niitä kouluja, jotka kuuluvat auton reitille.

Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto tarjoaa ohjattuja kirjastokäyntejä. Käynnit voivat sisältää mm. kirjaston palveluiden esittelyä, vinkkausta, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta tai erilaista työpajatyöskentelyä. Mikäli opettaja haluaa ohjatun käynnin, on syytä olla yhteydessä kirjastoon vähintään kaksi viikkoa ennen ajankohtaa.

Kirjastonkäytön opastus

Kirjastosta löytyy monipuolisesti aineistoa ja välineitä tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy yleensä tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin sekä oman kirjastokortin hankkimiseen, mikäli sellaista ei vielä ole.

Tiedonhankinta- ja hallintataitojen opastaminen

Kirjasto tukee kouluja tiedonhallintataitojen opettamisessa. Tiedonhallintataitoja tarvitaan kaikissa oppiaineissa ja tiedonhaunopetus olisi hyvä integroida todellisiin oppimistehtäviin. Sekä kirjastonkäyttöä että tiedonhankintaa opastetaan toiminnallisilla menetelmin joko koulun tai kirjaston tiloissa tai verkossa.

Kirjavinkkaus

Kirjasto tukee peruslukutaidon kehittymistä ja lukuharrastuksen syntymistä ja syvenemistä monin tavoin. Kirjavinkkaus ja aineiston esittely houkuttelevat lukemaan ja herättelevät lukuhalua. Kirjaston henkilökunta myös kokoaa erilaisia suositus- ja kirjalistoja lapsille ja nuorille. Vinkkaus voidaan toteuttaa myös kirjaraatina.

Koulusarjakirjat

Koulusarjakirjat ovat kirjoja, joita hankitaan ryhmille lainattavaksi useampi kappale samaa nimekettä. Koulusarjoja lainataan yleensä yhteisökortilla. Raahessa tämä toteutetaan varaamalla OUTI-kirjastoista tarvittava määrä kyseistä kirjaa.

Kirjapaketit ja kirjakassit

Kirjastot kokoavat lainattavia kirjakasseja ja -paketteja koululuokkien toivomista aiheista ja teemoista. Kirjapaketit ja -kassit lainataan yhteisökortilla. Koulu vastaa kirjojen kuljettamisesta. Käytännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastoista.

Vieraskieliset aineistopaketit

Kirjaston kautta on myös mahdollisuus tilata maksutta vieraskielistä aineistoa monikielisestä kirjastosta esimerkiksi S2-oppilaita varten. Monikielisen kirjaston aineisto koostuu kirjoista, musiikista, elokuvista ja aikakauslehdistä.

Lukudiplomit

Lukudiplomit innostavat lapsia lukemaan ja tutustumaan kirjallisuuden eri genreihin. Lukudiplomit tehtävineen laaditaan tai valitaan yhteistyössä opetus- ja kirjastohenkilöstön kanssa. Raahessa ovat käytössä Oulun kaupunginkirjaston lukudiplomilistat sekä niihin liittyvät tehtävät. Suorittamisesta myönnettävät diplomit Raahella on omat ja löytyvät kirjaston kotisivuilta.

Lukupiirit

Lukupiirissä ryhmä (esim. 3-5 oppilasta) lukee samaa kirjaa ja keskustelee yhdessä lukemastaan opettajan antamien ohjeiden mukaan. Kirjasto auttaa lukupiirin kirjojen valinnassa ja niiden tilaamisessa OUTI-kirjastoista sekä voi esitellä vaihtoehtoina olevia kirjoja.

Lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat

Kirjastolla ja kouluilla voi olla erilaisia yhteisiä tai erillisiä lukukampanjoita ja hankkeita. Kampanjat, hankkeet ja teemapäivät voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia. Niistä tiedotetaan erikseen. Kirjailijavierailuita voidaan toteuttaa resurssien mukaan.

Työpajat

Kirjasto ja koulu voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä tai erikseen erilaisia työpajoja esimerkiksi mediakasvatuksesta, sanataiteesta, sarjakuvasta ja digitaidoista.

Vierailut vanhempainiltoihin, henkilökunnan kokouksiin ym.

Kirjaston henkilökunta jalkautuu vanhempainiltoihin, opettajien Veso-päiviin ja muihin koulun tilaisuuksiin esimerkiksi kertomaan lukemisen tärkeydestä, kirjaston palveluista ja kullekin ikäryhmälle sopivasta kirjallisuudesta, uutuuksista ja muusta aineistosta. Esiintymisestä on sovittava hyvissä ajoin. Ne voidaan toteuttaa paikan päällä, etäyhteydellä tai videona.

Kirjailijavierailu

Resurssien salliessa voidaan järjestää lasten- tai nuortenkirjailijan vierailu kouluilla. Vierailu toteutetaan yhteistyössä koulujen ja mahdollisesti alueen muiden kirjastojen kanssa. Vierailuun valmistaudutaan koululla tutustumalla kirjailijan teoksiin sekä miettimällä kysymyksiä. Kirjailijavierailu voidaan toteuttaa myös etänä.